

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ФІНАНСОВА САНАЦІЯ
І БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ”
(для спеціалістів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри фінансів і статистики *М. В. Грідчиною*

Затверджено на засідання кафедри фінансів і статистики
(протокол № 17 від 13.05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Грідчина М. В. Навчальна програма дисципліни “Фінансова санація і банкрутство підприємств” (для спеціалістів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. – 21 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни, вказівки до виконання контрольних робіт, тематику рефератів, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальною програмою дисципліни “Фінансова санація і банкрутство підприємств” передбачено вивчення теоретичних питань, методичних положень, практичних заходів і прийомів, пов’язаних з відновленням платоспроможності підприємств, які перебувають у кризовому фінансовому стані, а також вивчення фінансових аспектів процедур, пов’язаних з банкрутством і ліквідацією підприємств.

Дисципліна “Фінансова санація і банкрутство” належить до нормативних навчальних дисциплін підготовки магістрів за спеціальністю “Фінанси”.

Мета викладання дисципліни — надати студентам базові знання з управління процесами підготовки та здійснення фінансового оздоровлення неплатоспроможного підприємства або його ліквідації у зв’язку з банкрутством.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- з’ясування сутності фінансової санації та банкрутства, її економічного змісту та порядку проведення;
- оволодіння методами аналітичного забезпечення проведення фінансової санації та ліквідаційних процедур у зв’язку з банкрутством;
- набуття навичок планування фінансової санації;
- засвоєння процедур проведення санаційного аудиту;
- визначення джерел фінансування санаційних заходів;
- засвоєння методів проведення реструктуризації та реорганізації підприємств у процесі санації та банкрутства;
- оволодіння методологічними підходами та методами оцінки вартості майна підприємства;
- з’ясування економіко-правових аспектів санації, банкрутства та ліквідації підприємств;
- з’ясування змісту понять прихованого, фіктивного та зумисного банкрутства та відповідальності за ці зловживання.

Дисципліна “Фінансова санація і банкрутство підприємств” базується на вивченні таких дисциплін, як “Фінанси підприємств”, “Фінансовий аналіз”, “Фінансова діяльність суб’єктів господарювання”, “Фінансовий ринок”, “Фінансове право”, “Бухгалтерський облік”, “Аудит”, а також тісно пов’язана з іншими професійно-орієнтовними дисциплінами — “Фінансовий менеджмент”, “Ринок фінансових послуг”.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ФІНАНСОВА САНАЦІЯ І БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Передумови, основні етапи проведення фінансової санації та процедури банкрутства підприємства
1	Санація і банкрутство підприємства, їх економічний зміст і порядок проведення
2	Аналітичне забезпечення проведення фінансової санації та ліквідаційних процедур у зв'язку з банкрутством
3	Планування фінансової санації
4	Санаційний аудит
	Змістовий модуль II. Фінансові джерела, інструменти та правові аспекти санації і банкрутства підприємства
5	Внутрішні джерела фінансової санації підприємства і механізм їх залучення
6	Залучення зовнішніх фінансових джерел для санації підприємства
7	Реструктуризація як основний інструмент санації
8	Оцінка вартості майна підприємства під час його санації або ліквідації
9	Економіко-правові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств
10	Приховане, фіктивне і зумисне банкрутство
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ФІНАНСОВА САНАЦІЯ І БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ”

Змістовий модуль І. Передумови, основні етапи проведення фінансової санації та процедури банкрутства підприємства

Тема 1. Санація і банкрутство підприємства, їх економічний зміст і порядок проведення

Предмет і завдання вивчення дисципліни. Основні терміни і поняття, пов'язані з предметом дисципліни. Економічна сутність санації. Економічна сутність і наслідки банкрутства підприємства. Досвід застосування механізму банкрутства в Україні. Цілі та завдання фінансової санації. Види санації: досудова та за ухвалою господарського суду. Передумови та ініціатори проведення фінансової санації. Порядок проведення санації підприємства. Класична модель фінансової санації, схема її проведення: виявлення фінансової кризи, аналіз причин виникнення кризової ситуації, рішення про розробку санаційної концепції, визначення цілей санації, формування стратегії санації, розробка програми, проекту та плану санації, реалізація, координація та контроль виконання запланованих заходів. Організація управління санацією та ліквідацією підприємства. Проведення санації підприємства-боржника його керівником.

Література [2; 7; 11; 18; 20; 23; 24–27; 30]

Тема 2. Аналітичне забезпечення проведення фінансової санації та ліквідаційних процедур у зв'язку з банкрутством

Діагностика кризового стану, причин і глибини фінансової кризи та загрози банкрутства. Використання балансових (агрегатних) моделей для оцінки кризового стану. Статистичні моделі (Альгмана, Спрінгейта), експертні методи та рейтингові системи оцінки кризового стану та прогнозування банкрутства. Методика аналізу грошового обороту підприємства та оцінка результатів управління грошовими коштами. Ранні ознаки кризових явищ і симптоми наближення неплатоспроможності. Показники — індикатори фінансової кризи.

Експрес-діагностика фінансового стану. Поглиблений аналіз фінансового стану неплатоспроможного підприємства; з'ясування причин втрати платоспроможності; оцінка потенціалу відновлення платоспроможності підприємства. Аналіз фінансового становища підприємства-банкрута в процесі ліквідації.

Література [13; 14; 16; 17; 19; 24; 27–29; 39]

Тема 3. Планування фінансової санації

Розробка стратегії санації та програми санаційних заходів. Мета, завдання і зміст плану фінансової санації підприємства.

Структура плану фінансової санації: а) огляд попередньої історії підприємства (огляд), організаційна структура, види продукції, ціни та ринки збуту; б) аналіз руху готівки за попередні 12 місяців роботи; результати ліквідації активів (грошові надходження від продажу певних активів для сплати боргів); в) структура боргу – загальна сума боргу, кількість кредиторів; динаміка кредиторської заборгованості, застарілість боргів, черговість виплати боргів кредиторам; г) заходи щодо відновлення платоспроможності; д) прогноз фінансових результатів (прогноз прибутків і збитків, руху готівки, сплати податків та інших обов'язкових платежів до бюджету, виплата зарплати працівникам) після проведення санації; е) розрахунок необхідних коштів для реалізації санаційних заходів і джерела їх надходження; ж) очікувані наслідки виконання плану санації, розрахунок ефективності санації. Застосування принципів і методів складання бізнес-плану у плануванні фінансової санації; складання плану маркетингу; виробництва і капіталовкладень, організаційного плану та фінансового плану. Особливості плану досудової санації та плану санації, який складається під час провадження у справі про банкрутство.

Управління і контроль за виконанням плану санації.

Література [2; 7; 11; 14; 16; 17; 23–26; 28; 33]

Тема 4. Санаційний аудит

Основні завдання санаційного аудиту. Програми аудиторських перевірок, пов'язаних з підготовкою і проведенням санації. Методика, етапи, інформаційне забезпечення та замовники санаційного аудиту. Проведення аудиту для визначення доцільності санації або ліквідації підприємства. Встановлення санаційної спроможності підприємства, тобто наявності у підприємства, яке перебуває в кризовому стані, по-

тенціалу для відновлення платоспроможності та майбутньої прибуткової діяльності. Аудиторський висновок про доцільність санації чи ліквідації підприємства.

Аудит плану санації, перевірка відповідності фактичного стану виробничо-господарської діяльності підприємства даними, які наведені в плані санації, експертиза запланованих санаційних заходів щодо реальності їх здійснення та впливу на поліпшення фінансового стану підприємства; перевірка правильності розрахунків потреби в капіталі, необхідному для проведення санації, оцінювання реальності мобілізації запланованих джерел фінансових ресурсів. Висновок щодо реальності реалізації плану санації та ефективності проведення санації. Аудиторська перевірка фінансової звітності, яка здійснюється в процесі оцінки вартості майна підприємства; складання аудиторського висновку, який додається до звіту експерта-оцінювача про результати оцінювання вартості майна.

Завдання аудиту фінансово-господарської діяльності під час реорганізації та ліквідації підприємств.

Література [1; 23; 26; 27]

Змістовий модуль II. Фінансові джерела, інструменти та правові аспекти санації та банкрутства підприємства

Тема 5. Внутрішні джерела фінансової санації підприємства та механізм їх залучення

Збільшення вхідних і зменшення вихідних грошових потоків як джерела відновлення платоспроможності підприємства. Основні внутрішні резерви збільшення грошових надходжень: збільшення виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) та інших операційних доходів, реструктуризація активів. Санаційні заходи, спрямовані на збільшення виручки від реалізації. Основні заходи з реструктуризації активів — мобілізація прихованих резервів, зворотний лізинг, здача в оренду основних фондів, оптимізація структури оборотних активів, рефінансування дебіторської заборгованості, продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів (філій) та основних фондів.

Основні внутрішні резерви зменшення вихідних грошових потоків: зниження собівартості продукції; згорання інвестицій та інших витрат, джерелом яких є прибуток підприємства.

Роль сучасних методів і технологій управління підприємством у мобілізації внутрішніх джерел фінансової санації. Контролінг як спеціальна, саморегульована система методів та інструментів, спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства (включає в себе інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль, внутрішній консалтинг). Інструменти та методи контролінгу: вартісний аналіз, нуль-базис-бюджетування, портфельний аналіз, бенчмаркінг, АВС-аналіз. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу. Впровадження контролінгу на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі. Реінжиніринг підприємства як особлива система докорінного вдосконалення менеджменту та його роль у фінансовому оздоровленні підприємства.

Література [14–17; 22–24; 26; 27; 30–33; 35; 36]

Тема 6. залучення зовнішніх фінансових джерел для санації підприємства

Зовнішні фінансові джерела санації: кошти власників, кошти кредиторів, державна фінансова підтримка. Форми залучення коштів власників: внески у статутний фонд, надання позик, цільові внески на безповоротній основі.

Двоступінчаста санація: зменшення статутного капіталу з подальшим його збільшенням. Санація балансу – перша фаза двоступінчастої санації. Економічний зміст і мета санації балансу. Санаційний прибуток, його виникнення та призначення. Методи зменшення статутного капіталу акціонерного товариства: 1) зменшення номінальної вартості акцій і конверсія акцій; 2) зменшення кількості акцій в обігу шляхом викупу товариством власних акцій з метою анулювання. Порядок збільшення статутного капіталу. Методи та джерела збільшення статутного капіталу. Альтернативна санація як форма вибору акціонерів (власників): або зменшення номінальної вартості їх корпоративних прав, або цільові внески на погашення балансових збитків і збереження належної їм частки номінальної вартості статутного капіталу.

Форми участі кредиторів у фінансовому оздоровленні підприємства-боржника: 1) реструктуризація заборгованості; 2) зменшення або списання заборгованості; 3) надання санаційних кредитів. Способи реструктуризації заборгованості – трансформація боргу у власність; конверсія короткострокової заборгованості в довгострокову; пролон-

гація строків сплати. Форми участі персоналу у фінансуванні санації — відстрочення або відмова від оплати праці; надання працівниками позик; купівля працівниками акцій свого підприємства.

Форми та методи державної підтримки санації підприємств. Пряме державне фінансування санації підприємств на поворотній (бюджетні позики, викуп державою корпоративних прав підприємства, що перебувають в кризовому стані) і безповоротній (субсидії) основі. Непрямі форми державної підтримки: податкові пільги, реструктуризація податкової заборгованості; дозвіл на порушення антимонопольного законодавства; надання державних гарантій та поручительств; протекціоністські заходи щодо захисту вітчизняного товаровиробника; розміщення державних замовлень на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі.

Література [7; 10–12; 23–27]

Тема 7. Реструктуризація як основний інструмент санації

Види реструктуризації — операційна, фінансова, реструктуризація підприємства.

Зміст і порядок проведення операційної реструктуризації; заходи щодо змін у виробничих процесах і їх організації для підвищення рентабельності та конкурентоспроможності продукції підприємства.

Поняття фінансової реструктуризації та основні заходи: відстрочення та розстрочення боргів, прощення боргів; мораторій на сплату боргів, продаж активів і обмін активів на борги.

Реструктуризація підприємства як комплекс заходів, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості підприємства, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва та задоволення вимог кредиторів.

Реорганізація юридичної особи як один із засобів реструктуризації підприємства. Види реорганізації юридичної особи — злиття, приєднання, поділ, відокремлення, перетворення. Складання передавального та розподільчого балансу під час реорганізації. Передумови реорганізації підприємства. Законодавчі вимоги до здійснення реорганізації. Можливості поліпшення фінансового стану та платоспроможності шляхом реорганізації.

Література [2; 4; 12; 14–17; 26; 27; 30]

Тема 8. Оцінка вартості майна підприємства під час його санації або ліквідації

Необхідність і завдання експертного оцінювання вартості підприємства як цілісного майнового комплексу, окремих бізнес-ліній, вартості корпоративних прав, а також окремих видів активів (об'єктів нерухомості, вартості нематеріальних активів, фінансових активів, рухомого майна та ін.) у процесах санації та банкрутства.

Принципи оцінювання вартості майна: заміщення, корисності, попиту і пропозиції, очікування найбільш ефективного використання, граничної продуктивності (внеску)

Інвентаризація майна як необхідний етап організації роботи з оцінювання вартості майна підприємства.

Основні методичні підходи до проведення оцінки майна: дохідний, порівняльний (ринковий) або метод аналогів, майновий (витратний). Методологія дохідного підходу до оцінки підприємства. Дисконтування грошових потоків. Капіталізація доходів. Сутність порівняльного (ринкового) підходу до визначення вартості підприємства; застосування мультиплікаторів, розрахованих для підприємства-аналога, для розрахунку вартості оцінюваного підприємства; оцінка вартості підприємства виходячи з ціни продажу аналогічних об'єктів. Складності застосування ринкового методу оцінки діючих підприємств в умовах України. Методологія витратного (майнового) підходу до оцінки підприємства. Порядок оцінки вартості підприємства із застосуванням витратного (майнового) методу.

Оцінювання вартості корпоративних прав. Оцінювання об'єктів нерухомості. Оцінювання вартості нематеріальних активів підприємства. Оцінювання вартості рухомого майна.

Основні типи вартості майна: ринкова вартість, справедлива вартість, поточна вартість, книжкова (історична) вартість, вартість чистих активів, ліквідаційна вартість, вартість відтворення (заміщення), залишкова вартість відтворення (заміщення), вартість ліквідації, спеціальна інвестиційна вартість, вартість у використанні, оціночна вартість.

Використання різних типів вартості у процедурах оцінювання майна. Професійні оцінювачі майна, їх залучення під час санації чи ліквідації підприємства для проведення незалежної експертної оцінки його майна.

Література [5; 8; 15–17; 26; 27; 37; 38]

Тема 9. Економіко-правові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств

Врегулювання процедур банкрутства та ліквідації підприємств у вітчизняному законодавстві. Зміст і завдання законодавства про відновлення платоспроможності та банкрутство підприємств. Державний орган з питань банкрутства та його повноваження. Професійні учасники процесу банкрутства та ліквідації. Функції та завдання арбітражного керуючого в процесі провадження справи про банкрутство, професійні вимоги до арбітражного керуючого та оплата його послуг.

Комітет кредиторів і збори кредиторів, їх компетенція. Підстави для порушення справи про банкрутство та винесення господарським судом ухвали про санацію боржника.

Запровадження мораторію на задоволення вимог кредиторів при порушенні провадження у справі про банкрутство.

Мирова угода та порядок її укладання.

Процедура ліквідації підприємства в разі визнання його банкрутом. Повноваження ліквідатора. Ліквідаційна маса; майнові активи, які включаються до її складу. Продаж майна банкрута, розподіл одержаних коштів. Черговість задоволення вимог кредиторів. Складання та затвердження ліквідаційного балансу. Особливості банкрутства містоутворюючих, особливо небезпечних і сільськогосподарських підприємств, банкрутство страховиків і професійних учасників ринку цінних паперів.

Література [2–7; 11; 21; 23; 26; 27]

Тема 10. Приховане, фіктивне та зумисне банкрутство

Поняття прихованого банкрутства. Мотиви і цілі приховування банкрутства. Відповідальність за навмисне приховування стійкої фінансової неспроможності.

Поняття фіктивного банкрутства; мета надання неправдивої інформації про фінансову неспроможність та відповідальність за це.

Умисне банкрутство як свідоме доведення підприємства до неплатоспроможності. Економічні ознаки дій щодо доведення до банкрутства. Мета доведення підприємства до банкрутства. Правові наслідки викриття дій щодо умисного банкрутства.

Література [2; 9; 26]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

У процесі самостійного вивчення програми студенти повинні опрацювати рекомендовану літературу і знайти відповіді на контрольні питання, вміщені в кінці цієї методичної розробки. Крім того, студенти заочної форми навчання повинні виконати контрольну роботу — написати реферат на одну із тем, перелік яких наводиться нижче.

Вимоги до оформлення реферату:

Структура реферату: вступу, основна частина, висновки, список використаної літератури.

Обсяг реферату: 15–18 сторінок друкованого тексту.

За текстом необхідно робити посилання на джерела, які вміщені в списку використаної літератури. Тема реферату вибирається за першою літерою прізвища студента (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З	І	К
Номер теми реферату	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Перша літера прізвища студента	Л	М	Н	О	П	Р	С	Т	У	Ф	Х
Номер теми реферату	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

Перша літера прізвища студента	Ц	Ч	Ш	Щ	Ю	Я
Номер теми реферату	23	24	25	26	27 або 28	29 або 30

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Порядок проведення фінансової санації підприємства.
2. Особливості проведення досудової санації та санації за ухвалою господарського суду.
3. Економічна сутність та наслідки банкрутства підприємства.
4. Діагностика глибини фінансової кризи та загрози банкрутства.
5. Оцінка потенціалу підприємства щодо відновлення платоспроможності.
6. Методи прогнозування ймовірності банкрутства.
7. Програма та план фінансової санації.
8. Завдання аудиторських перевірок, пов'язаних із санацією та ліквідацією підприємства.
9. Аудит плану санації.
10. Санаційні заходи, пов'язані з реструктуризацією активів.
11. Основні внутрішні джерела фінансової санації.
12. Запровадження контролінгу для виходу підприємства з кризового стану.
13. Інструменти та методи контролінгу.
14. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу.
15. Санація балансу та призначення санаційного прибутку.
16. Форми залучення коштів власників для фінансування санації.
17. Методи і порядок збільшення статутного капіталу.
18. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні підприємства-боржника.
19. Способи реструктуризації заборгованості підприємства.
20. Форми і методи державної підтримки санації підприємств.
21. Види реструктуризації та їх характеристика.
22. Реорганізація як один із засобів реструктуризації підприємства.
23. Можливості поліпшення фінансового стану підприємства шляхом реорганізації.
24. Оцінка вартості підприємства за допомогою методу дохідності.
25. Ринковий (метод аналогів) метод оцінки вартості підприємства.
26. Майновий (метод акумулювання активів) метод оцінки вартості підприємства.
27. Особливості оцінювання вартості корпоративних прав.

28. Оцінювання нерухомості, рухомого майна та нематеріальних активів підприємства.
29. Професійні учасники процесів санації та ліквідації підприємств, їх функції і завдання.
30. Мотиви і цілі прихованого, фіктивного та умисного банкрутства.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття та економічна сутність санації підприємства.
2. Сутність і наслідки банкрутства підприємства.
3. Цілі та завдання фінансової санації.
4. Досудова санація, її мета, ініціатори проведення.
5. Санація підприємства-боржника за ухвалою господарського суду, її цілі, ініціатори проведення.
6. Фінансова санація та банкрутство.
7. Основні етапи проведення санації підприємства.
8. Класична модель фінансової санації.
9. Передумови прийняття рішення про проведення фінансової санації.
10. Симптоми фінансової кризи на підприємстві.
11. Основні внутрішні і зовнішні причини кризи.
12. Система показників-індикаторів фінансової кризи.
13. Використання балансових (агрегатних) моделей для оцінки кризового стану.
14. Статистичні моделі прогнозування банкрутства.
15. Експертні методи оцінки кризового стану та загрози банкрутства підприємства.
16. Рейтингові системи оцінки фінансового стану та загрози банкрутства.
17. Діагностика фінансового стану та загрози банкрутства на основі аналізу грошового обороту підприємства.
18. Оцінка потенціалу відновлення платоспроможності (санаційної спроможності) підприємства.
19. Стратегія санації, її зміст, мета, розробка.
20. Структура і зміст плану фінансової санації.
21. Основні критерії оцінювання ефективності санації та розрахунків ефективності санації.
22. Фінансові показники, які треба наводити у плані санації.

23. Застосування принципів і методів бізнес-планування при складанні плану санації.
24. Особливості плану санації, яка проводиться за ухвалою господарського суду.
25. Контроль за виконанням плану санації.
26. Основні завдання санаційного аудиту.
27. Проведення аудиту для визначення доцільності санації або ліквідації підприємства.
28. Встановлення санаційної спроможності підприємства.
29. Програма аудиторської перевірки плану санації.
30. Експертиза запланованих санаційних заходів щодо реальності їх здійснення.
31. Аудит фінансової звітності в процесі оцінки вартості підприємства в цілому та окремих видів активів.
32. Аудит фінансово-господарської діяльності під час реорганізації підприємств.
33. Основні внутрішні джерела відновлення платоспроможності підприємства.
34. Санаційні заходи, спрямовані на збільшення виручки від реалізації.
35. Основні заходи з реструктуризації активів.
36. Санаційні заходи, спрямовані на зменшення вихідних грошових потоків.
37. Впровадження сучасних методів і технологій управління для мобілізації внутрішніх джерел фінансової санації.
38. Контролінг та його роль у виході підприємства з фінансової кризи.
39. Методи контролінгу.
40. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу.
41. Реінжиніринг і його роль у фінансовому оздоровленні підприємства.
42. Зовнішні фінансові джерела санації.
43. Форми залучення коштів власників.
44. Двоступінчаста санація.
45. Санація балансу, її зміст і мета.
46. Санаційний прибуток, його виникнення та призначення.
47. Методи зменшення статутного капіталу акціонерного товариства.
48. Методи і джерела збільшення статутного капіталу.

49. Альтернативна санація.
50. Форми участі кредиторів у фінансовому оздоровленні підприємства.
51. Способи реструктуризації заборгованості.
52. Форми участі персоналу у фінансуванні санації.
53. Форми та методи державної підтримки санації.
54. Пряме державне фінансування санації.
55. Непрямі форми державної підтримки санації.
56. Види реструктуризації, їх характеристика.
57. Операційна реструктуризація, порядок її проведення.
58. Фінансова реструктуризація, її основні заходи.
59. Реструктуризація підприємства, її зміст.
60. Реорганізація як засіб реструктуризації підприємства.
61. Види реорганізації.
62. Законодавчі вимоги до здійснення реорганізації.
63. Реорганізація, спрямована на укрупнення підприємств, її ефект.
64. Порядок злиття та приєднання підприємств.
65. Реорганізація, спрямована на розукрупнення підприємств, її роль у фінансовому оздоровленні.
66. Порядок поділу та відокремлення підприємств.
67. Порядок реорганізації підприємств перетворенням.
68. Передавальний та розподільчий баланси, особливості їх складання.
69. Завдання експертного оцінювання вартості підприємства.
70. Принципи оцінювання вартості майна.
71. Інвентаризація майна як складова процесу, порядок її проведення.
72. Сутність основних методичних підходів до оцінки майна — дохідного, ринкового (порівняльного) та витратного.
73. Методологія дохідного підходу до оцінки цілісних майнових комплексів і окремих об'єктів.
74. Оцінка діючого підприємства порівняльним (ринковим) методом.
75. Майновий (витратний) підхід до оцінки підприємства.
76. Сфера застосування дохідного, порівняльного, витратного підходів до оцінки майна.
77. Основні типи вартості майна, їх характеристика.
78. Оцінювання вартості корпоративних прав.

79. Оцінювання об'єктів нерухомості.
80. Оцінювання вартості нематеріальних активів.
81. Оцінювання вартості рухомого майна.
82. Законодавче врегулювання процедур санації, банкрутства та ліквідації підприємств в Україні.
83. Професійні учасники процесу санації, банкрутства та ліквідації.
84. Арбітражний керуючий, його функції та завдання.
85. Професійні вимоги до арбітражного керуючого, оплата його послуг.
86. Комітет кредиторів і збори кредиторів.
87. Проведення санації підприємства-боржника його керівником.
88. Мирова угода та порядок її укладання.
89. Процедура ліквідації підприємства в разі визнання його банкрутом.
90. Поняття прихованого, фіктивного та умисного банкрутства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22 квітня 1993 р. // ВВР України. — 1993. — № 23.
2. Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 30 червня 1999 р. (зі змін. і допов.)// Голос України. — 1999. — 30 лип.
3. Закон України “Про господарські товариства” (зі змін. і допов.) // ВВР України. — 1991. — № 49.
4. Закон України “Про захист економічної конкуренції” // Уряд. кур’єр — 2001. — № 50.
5. Закон України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” від 12 липня 2001 р. // Уряд. кур’єр. — 2001. — № 36. — 12 верес.
6. Закон України “Про цінні папери і фондовий ринок” від 23 лютого 2006 р. // Уряд. кур’єр — 2006. — № 75.
7. Про затвердження Положення про порядок санації державних підприємств: Постанова Кабінету Міністрів України // Збір. постанов Уряду України. — 1994. — № 5.

8. *Національний стандарт № 1 “Загальні засади оцінки майна і майнових прав”*: Затв. постановою КМУ від 10 вересня 2003 р. № 1440 // Уряд. кур’єр. — 2003. — № 193. — 15 жовт.
9. *Про методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства*. Наказ Мінекономіки України від 17 січня 2001 р. № 10.
10. *Положення про порядок збільшення (зменшення) розміру статутного фонду акціонерного товариства*: Затв. рішенням ДКЦПФР від 16 жовтня 2000 р. № 158 // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. — 2001. — № 3. — С. 35–39.
11. *Положення про порядок досудової санації господарських товариств, у статутних фондах яких державна частка перевищує 25 %, та державних підприємств, щодо яких прийнято рішення про приватизацію*: Затв. наказом ФДМУ від 12 жовтня 2001 р. № 1865 // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. — 2001. — № 12. — С. 13–15.
12. *Положення про порядок реструктуризації підприємств*: Затв. наказом ФДМУ від 07 лютого 2001 р. № 175 // Про приватизацію. — 2001. — № 4. — С. 12–15.
13. *Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації*: Затв. наказом ФДМУ від 26 січня 2001 р. № 49/121 // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. — 2001. — № 4. — С. 16–23.
14. *Бланк А. И. Основы финансового менеджмента*: В 2 т. — К., 1999.
15. *Валдайцев С. В. Оценка бизнеса и управление стоимостью предприятия*: Учеб. пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 720 с
16. *Гридічина М. В. Корпоративні фінанси*. Навч. посіб. — К.: МАУП, 2002. — 232 с.
17. *Гридічина М. В. Управління фінансами акціонерних товариств*. — Навч. посіб. — К.: А. С. К., 2005. — 384 с.
18. *Іванюта С. М. Антикризове управління*: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2007. — 288 с.
19. *Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз*: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2000. — 152 с.
20. *Колісник М. К., Ільчук П. Г., Віблій П. І. Фінансова санація і антикризове управління підприємством*: Навч. посіб. — К.: Кондор, 2007. — 272 с.

21. Кондрашихін А. Б., Пена Т. В., Федорова В. О. Фінансова санація і банкрутство підприємства: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2007. — 208 с.
22. *Контроллинг в бизнесе: методологические и практические основы построения контроллинга в организациях* / А. М. Карлинский и др. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 256 с.
23. Копилюк О. І., Штангрет А. М. Фінансова санація та банкрутство підприємства: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2005. — 168 с.
24. Лигоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: Монографія. — К.: Вид-во КНТЕУ, 2001. — 589 с.
25. *Методичні вказівки з вивчення дисципліни “Управління фінансовою санацією підприємств”* / Уклад. О. О. Терещенко. — К.: Вид-во КНЕУ, 2000. — 19 с.
26. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посіб.. — К.: Вид-во КНЕУ, 2000. — 412 с.
27. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання: Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2003. — 554 с.
28. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2007. — 320 с.
29. Шморгун Н. П., Головка І. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2006. — 528 с.
30. Штангрет А. М., Копилюк О. І. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб. — К.: Знання, 2007. — 335 с.

Додаткова

31. Бень Т. Г., Довбня С. Б. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств // Фінанси України. — 2000. — № 7. — С. 48–55.
32. Бріггем Е. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. — К.: Молодь, 1997. — 1000 с.
33. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб. — 2-ге вид., випр. і допов. — К.: ЦНЛ, 2005. — 504 с.
34. Головін М. М. Досудова санація підприємств як альтернативний шлях роздержавлення // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. — 2001. — № 11. — С. 44–48.
35. Гридчина М. В. Фінансовий менеджмент: Курс лекцій. — 2-е изд., доп. и перераб. — К.: МАУП, 2002. — 158 с.

36. *Дайле А.* Практика контроллинга: Пер. с нем. / Под ред. М. Л. Лукашевича, Е. Н. Тихоненковой. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 336 с.
37. *Мендрул О. Г.* Вартість підприємств: база оцінки // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. — 2002. — № 3. — С. 44–48.
38. *Мендрул О. Г.* Методологічні особливості оцінки вартості підприємств в умовах економічної трансформації // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. — 2002. — № 9. — С. 56–59.
39. *Хелферт Э.* Техника финансового анализа: Пер. с англ. — М.: Аудит; ЮНИТИ, 1996. — 663 с

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Фінансова санація і банкрутство підприємств”	4
Зміст дисципліни “Фінансова санація і банкрутство підприємств”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	12
Теми рефератів.....	13
Питання для самоконтролю.....	14
Список літератури.....	17

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп’ютерне верстання *О. А. Варваріна*

Зам. № ВКЦ-4207

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.
Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*